

Gammelmor bliver 90

I kredsen af over hundrede efterkommere

Fru Kirsten Marie Jakobsen fortæller minder fra et langt, rigt liv

Der er mennesker, der tror, det betyder noget, om man farer Verden rundt og ustandselig ser og oplever nyt. Når man sidder over for en kvinde som Kirsten Marie Jakobsen i Øster Jølby, så slår det én, at personligheden kun vindes indefra. 90 år fylder Kesten Mari, som vennerne kalder hende, på fredag.

Fremmede føler straks den fine personlige værdighed, der stråler imod én. Der står i salmen: Hvor dyrt ikke købes i krone på bår de snehvide hår. Fru Kirsten Marie Jakobsen har set sine kære gå bort, det slægtled hun stadig lever med i minderne. Hun har oplevet buddet om en søns voldsomme død en pinsemorgen for 10 år siden. Og alligevel – for hende " faldt snorene på de liflige steder" Født i Gullerup, slægt i hver gård omkring hjemmet, fast forankret på egnen, en af de herligste i Danmark.. Man forstår så godt dyrlæge Kjeldbjerg, fru Jakobsens søn, der flyttede til Thisted for at få en mere overkommelig praksis, men som nu ønsker at bygge, så han kan se Gullerup. Fru Jakobsen behøver ikke mere det udsyn: Hun har det i sig. Hun bærer sin barndomsegn, sin ungdomstid og sin rigeste tids egn i sit hjerte.

Og som hun kan fortælle!

Da Kesten Mari` blev redet.

- Jeg var vel kun fem år, da jeg blev sendt i marken sammen med min søster med melmad til folkene; de var ved at slå hø. Da vi gik mod hjemmet, faldt jeg i Lergraven. Kornet stod om den og skjulte den. Glat var det. Der kom en byge og vi havde slået vore kjoler over hovederne for at dække os. Vi kunne ikke se – og så gled jeg – i Lergraven! Min søster skreg og skreg. Kjolen blev min redning; den var stor, den bar mig oppe, til de kom, og Anders Hald reddede mig. Jeg var jo meget forkommen og blev puttet i seng – men dog ikke mere end da folkene sad bænket for at få "Nætter", så listede jeg i mit nattøj bag ryggen på dem, lagde mine arme om halsen på Anders Hald bagfra og kysede ham. Der var ingen der sagde noget. Jeg mente vel, at jeg havde betalt lidt af på min gæld med det! Ved mit bryllup holdt Anders også tale og sagde, at det var ham, Poul kunne takke for mig. – Han tjente os i 20 år, Anders Hald. – Det var andre tider.

Tyskerne i 1864.

Tre krige har jeg oplevet. Jeg var ikke stor, da jeg i 1864 stod ude i gården og Sognefogeden kom. Far blev så rød i kinderne og råbte til daglejeren, der netop svingede ind i gården: "Mads slå fjeld i vognen, du skal til Vildsund og hente to tyskere og køre dem til Fegge!" Mads Worm havde været med i 1848 og sagde "Ha, dem to fyre skal jeg nok styre" Men det var tyskerne der styrede ham hjem. De forlangte nok så fyrigt at få både snaps og spæk. Og mor måtte jo i

kældereren. Ingen ville gå ind med det. Det blev Marianne, Mikkel Dissings mor, der tjente hos os den gang, der måtte ind og varte op. Hun kom så hastigt ud igen. – Alt vort sølvtøj lå godt gemt i karlenes sengehalm.

I skole hos lærer Pedersen.

Det var jo ham Kr. Bovbjergs bedstefar, ved De. Jeg kan huske den første skoledag. Vi skulle til det over middag, og jeg kunne ikke få en bid ned, for bare beklemthed, skønt vi boede nabo til skolen. Jeg gik og krøkked mig ind til min store søster på vejen hen. Og så blev jeg endda så glad for lærer Pedersen og for skolen. Jeg sad altid øverst. De andre drillede mig med, at det var, fordi jeg var gårdmandsbarn, men - -. Alligevel var det sådan, at gårdmandsbørnene oftest sad forrest. Jeg tror det var, fordi vi havde bedre hjælp til skolearbejdet derhjemme – vi var hjemme mens husmandsbørnene var ude at tjene allerede i 8 års alderen. – Det var såmænd heller ikke, fordi vi blev sparet; jeg har da spredt møj, ved jeg. Vi tog del i alt.

Lærer Pedersen havde sikkert hørt til en af de første friskolevenlige her på Mors. Han havde nok en Tamp, men brugte den ikke. – Nej, da var det anderledes med Stæhr, som Poul gik hos; men Poul var også skødesløs. Nej, lærer Pedersen var anderledes! Vi ville så gerne synge. Hos Kræn Lynggård i Bjergby sang de så meget, hans søstre lærte alle de nye sange på Galtrup Højskole hos Povlsen Dal. Henne ved skolens gavl klumpede vi piger os så sammen, og de Lynggårdpiger lærte mig dem – og da læreren også gerne ville lære dem, sang vi dem i timerne. – Far var helt stolt over, at jeg sådan kunne synge. Jeg husker en gang, vi var på vej til Thy; da måtte jeg på fars opfordring synge for færgemændene.

I Guds navn, så kører vi.

Den gang kom vi ikke let fra sted til sted. Jeg husker så tydeligt, når far løftede os op i vognen, sådan en arbejdsvogn med et forsæde. Når vi svingede ud af gården, sagde far altid: "I Guds navn". Vi børn lo lidt af det den gang; men nu bagefter, forstår jeg det godt. Hestene var slet ikke tilvænnet som køreheste, og vejene var meget slette. Ingen telefonpæle viste, hvad der var vej og mark.

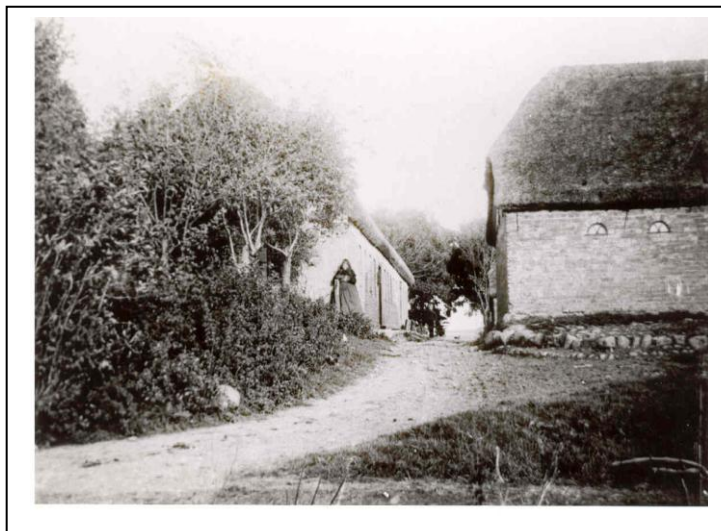
Til præst i Skarum.

Vi havde lang vej til præsten i Skarum, over Helvigs Vad, gennem Ullerup. Vi måtte tidligt op, der var jo hverken rutebil eller cykler dengang, nej, vi gik i vore træsko. Vi plejede at standse op på Ullerup for at få noget at drikke; men en dag kom pigen og sagde, at herskabet havde forbudt det... Jo, de var store, de stadels! – Det var pastor Ingerslev, jeg gik hos – Fru Krøvgårds farbror. Han var en dejlig mand.

I Hjemmet.

Ja, meget var anderledes den gang. Vi drak ikke så meget kaffe. Men ølkruset stod altid fremme. Kom der nogen, der skulle gøres stads af, så måtte de ind i soveværelset, hvor far havde sin plads – der var jo alkover den gang. Der fik de øl og mellemmad, godt hjemmebagt brød, smør vi selv havde købet. Osten lavede vi også selv. Der var spegekød: 8 får slagtede vi om året, mest til pålæg. Talgen støbte vi lys af. Jeg husker, da vi fik de første to lamper, en til køkkenet, en til stuen. Vi tændte ikke, før far kom ind. Vi turde ikke!

Om aftenen sad vi sammen – alle i gården. Mor og jeg spandt garn, det ville vi helst, og når rokken gik, så sang jeg. Fader spandt hamp, en snoede sime (snor eller reb snoet af langhalm og anvendes f.eks. til sammenbinding af neg) og Kræn Avlskarl lavede Tøjr.

Midt i billedet står Pouls mor, som blev boende på Kjeldbjerggård efter af Kirsten Marie flyttede ind

Og så blev jeg gift

Med Poul i Kjeldbjerggård - - og bestemte det selv. Vi var jo nabobørn og gode venner. Poul var lidt af en fremskridtsmand. Han lagde vand ind i huset til brylluppet - mon ikke han var den første på Mors? Jeg var den første, i al fald der på egnen, der ferniserede mit gulv; snart fulgte andre efter, da de opdagede, hvor let det var at gå i. Det var heller ikke godt at have børnene - jeg fik seks drenge og to piger - til at gå og ælte i alt det sand på gulvet. - Jeg var eller bare 21 år, da jeg flyttede ind og blev Madmor på Kjeldbjerggård. Poul havde fire søskende hjemme, og min første opgave blev at skaffe udstyr til dem. Hver skulle have 2 senge, 2 sengs tøj (dyner og puder) og et dusin linned til - - det var en del af arven. Der skulle sørges for vævning, både væveren i Flade og ham i Bjergby måtte i gang. Vi vævede ikke selv. Det var et besvær! Da kunne vi ikke gå til Nykøbing og købe ind i alenvis.

Fra den ældste ende af!

Pouls mor boede også i gården. Som ganske unge, kom hun og søster hendes gående hertil fra Skjoldborg - skønt den ene allerede havde en kæreste i Thy. De var bestemte for en gårdmand i Sundby og for Jakob Mikkelsen (Pouls far), der sad enkemand med fire børn i Kjeldbjerggård. De kendte ikke hverandre; det ordnede slægten. Det var slet ikke let for Pouls mor; hun var meget forvænt hjemmefra. Hun rådede da også sine piger: Gift jer aldrig med en enkemand!

Pouls far var først gift med Inger Kirstine fra Klitgård. Der fortælles meget pudsigt, at Bukh fra Sundby og Pouls far bejlede til samme pige, men pigens far sagde: Nej stop, fra den ældste ende af, Faril! Bukh fik så Grethe og Jakob Mikkelsen fik Inger Kirstine. Poul var kun 22 år, da han måtte ta' gården efter faderens død. Vi boede fire søskendepar i en klynge - og vi havde det så godt. Kræn og Niels Ringgård var brødre og Mikkell og Poul Jakobsen var brødre og Mikkels kone Maren var min søster. Mændene kunne måske vel godt li' at komme til Nykøbing, men der var fremskridt i dem, og de holdt sammen. Der kom maskiner i gårdene. En ting holdt jeg ikke af, den kedelige høj op til haven, hvor folk hentede sand. Pastor Jansen hjalp mig. Han var så optaget af al plantning. Han plantede først højen til med fyr og lagde så haven om med en stor plæne. Jeg var så forfærdelig glad for den have jeg måtte derud hver aften, før jeg skulle i seng.

Da vor første dreng Jakob skulle døbes, meldte vi os til Frimenigheden. Poul havde jo været på Galtrup Efterskole hos Poulsen Dal, han - nej, det er rigtigere at sige: hele det Poulsen-Dalske hjem betød så meget for alle på egnen.

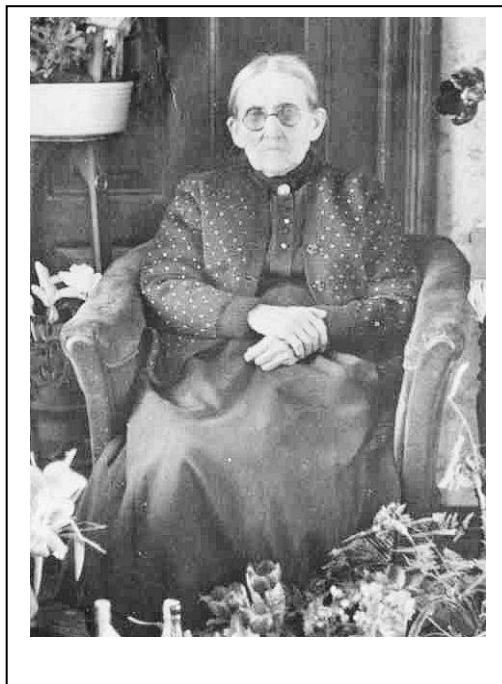

Vi fik også en Charabanc, og den var fuld, når vi kørte til kirke – og kirken var fuld, men det er den jo også tit endnu.

Vore to første børn gik til Flade Friskole, men da Ringgårds børn blev store nok, begyndte vi vor egen friskole i Ringgårds Storstue.

Der samledes vi om den unge lærerinde om aftenen til sang og oplæsning. Det var os fire søskendepar, Kræn Møllers og Lynggårds. Når mændene af og til ved møderne kom ind på politik, Ringgård var noget radikal, så sagde Kræn Lynggård: Ska vi så et' ha' en sang! – Ja, der var fred, og som Poul altid sagde: det bestemmer man selv, om man vil have.

Noget af det nye, jeg syntes bedst om, er gymnastikken. Ja jeg har jo aldrig været med, men det har børnene – især drengene. Til Gymnastik-festerne har jeg været med, og jeg har altid været oppe for det. Det er noget for ungdom, i stedet for kortspil! Min far ville ikke se kort: Børnene skal ikke have det at skændes om! Jeg kan heller ikke lide det spillet kort, og kan ikke forstå, at folk ikke kan få nok at snakke om uden det. – De kunne da synge!

Nu er Kirsten Marie Jakobsen 90 år, stammoder til 102 børn, børnebørn og børnebørns børn. Endnu synger hun, bare for at se, om hun stadig kan, som hun siger: Sine naboer nævner hun med stor taknemlighed. Det er godt at have nogen at dele minder med. Fru Jakobsen forstår at vurdere den skat. For hende er det nu Gullerupårene. Det kønne hjem på Frederiksminde, som børnebørnene gerne vil tale om, er gledet i baggrunden; det er vist kun naturligt for en kvinde, der som hun har samlet sig om hjemmet, at den tid, hvor hun havde børn og slægt om sig, må blive højdepunktet.

Selv kan fru Jakobsen ikke forstå, at hun skal leve så længe. Tallet på sine år vil hun slet ikke nævne. Men børn, børnebørn, børnebørns børn og hendes gode venner, de kan kun erkende, at hos Gammelmor ("Bedste" er kedeligt, siger hun) kan der hentes viden om et langt, og et rigt liv. Hun har nået ind til dets kærne og hun ved, at livet også er møjen værd.

Så lever man heller ikke forgæves, men har sin mission til slægten i dag, selvom man bliver 90 år.

5 generationer sammen i 1952. Gammelmor med en datter, et barnebarn, et oldebarn og et tipoldebarn.

Nederst til venstre sidder **Kirsten Marie**, ved siden af hende er det datteren **Ane**, som sidder med tipoldebarnet **Inge Lise**. Bagerst til venstre er det barnebarnet **Helga** (Anes ældste barn) Ved siden af står oldebarnet **Mette** (Helgas ældste barn)